

HÓLASKÓLI HÓLUM Í HJALTADAL 551 Sauðárkrókur Sími: 455-6300 Fax: 455-6301
Veffang: www.holar.is

Umsögn Hólaskóla um tillögu til þingsályktunar um stefnu í byggðamálum 2002-2005, 538. mál; að beiðni iðnaðarnefndar Alþingis 6. mars 2002.

Hólaskóli þakkar fyrir að fá tækifæri til að gefa umsögn um ofangreinda tillögu. Í umsögninni verður sjónum fyrst og fremst beint að þeim þáttum í tillögunni er varða menntun og rannsóknir. Vikið verður sérstaklega að atriðum sem varða Hólaskóla beint, bæði sem menntastofnun á landsbyggðinni og vegna þess að mörg atriði tillögunnar skipta starfsemi og stefnu skólans og þær atvinnugreinar sem hann þjónar, grundvallarmáli. Eins og fram kemur í tillögunni er efling menntunar, sem og hvers kyns rannsókn- og þróunarstarfs í lykilhlutverki þegar efla skal byggðir, stuðla að jafnvægi í búsetu, fjölbreyttu atvinnulífi, öflugri menningu og farsælu mannlífi. Reynsla erlendis frá sýnir okkur svo ekki verður um villst að þetta er rétt. Því ber að fagna hvað tillagan kveður skýrt á um eflingu menntunar á landsbyggðinni, ekki síst eflingu Háskólans á Akureyri og annarra háskólastofnana. Þessi áhersla varðar starfsemi Hólaskóla með beinum hætti.

Hólaskóli er ein af þremur menntastofnunum landbúnaðarins. Markmið skólans er að mennta fólk til að takast á við ný atvinnutækifæri og farsæla byggðaðróun í dreifbýli með sjálfbæra þróun að leiðarljósi. Í ljósi byggðaröskunar í hinum vestræna heimi hefur þetta orðið það sem menntun, rannsóknir og þróunarstarf í landbúnaði hefur í sívaxandi mæli tekist á við. Hólaskóli er að þróa nám á háskólastigi í samvinnu við háskólastofnanir eins og Háskóla Íslands, Háskólann á Akureyri og Landbúnaðarháskólann á Hvanneyri, en skólinn rekur líka öflugra rannsóknarstarfsemi á sínum sviðum. Nú þegar er byggt mikið á upplýsingatækni í skólastarfinu, m.a. fjarnámi, og ljóst er að dreifnám verður lykilatriði í þróun námsins hjá Hólaskóla á næstu árum ekki síst í farsælu samstarfi við háskólana.

Viðfangsefni Hólaskóla endurspeglar sértækar áherslur eða svið sem skólinn hefur sérhæft sig í kennslu og rannsóknum á: fiskeldi, ferðamál í dreifbýli og hestamennsku og hrossarækt. Þessar greinar eru meðal þeirra, sem hvað mestar vonir standa til um nýsköpun á alþjóðavísu. Hólaskóli hefur ræktað þessi viðfangsefni og er nú til dæmis eini skólinn hérlendis sem býður uppá skipulagt nám í fiskeldi og er jafnframt stærsta opinbera rannsóknastofnunin á þessu sviði á landinu. Í þessu starfi leggur skólinn áherslu á virka byggðastefnu og umhverfismál.

Auk þessa fer Hólaskóli með staðarhald á sögustaðnum Hólum í Hjaltadal og veitir þjónustu þeim sem þangað leita í hvíld og starfi. Skólinn er þannig í hlutverki gestgjafans

og gegnir skyldum á sviði miðlunar menningar, sögu og helgi staðarins. Sem staðarhaldari starfar skólinn m.a. með Þjóðkirkjunni, Þjóðminjasafni Íslands og Fornleifavernd ríkisins og ber ábyrgð á daglegri umsjón friðaðra minja á staðnum, framkvæmd menningarviðburða, s.s. sýningum, dagskrám, listviðburðum og fræðslu til almennings. Ennfremur kappkostar skólinn að fræða gesti staðarins um starfssvið sín, m.a. með vatnalífssýningu, uppbyggingu söguseturs íslenska hestsins, þróun veitinga úr íslensku hráefni, staðarleiðsögn og fleiru. Þetta starf fer sívaxandi og tengist forystuhlutverki skólans á sviði menningartengdrar ferðaþjónustu og fræðandi ferðaþjónustu í dreifbýli.

Ofangreint yfirlit um starf Hólaskóla sýnir að starfsemi skólans er í grundvallaratriðum í samræmi við þær áherslur sem lagðar eru í tillögu til þingsályktunar um stefnu í byggðamálum. Þetta kemur fram á ýmsum stöðum í tillögunum en hvað helst í kafla um „Nýtingu sóknarfæra í atvinnulífinu“ þar sem efling fiskeldis, ferðaþjónustu og menningarstarfsemi eru réttilega talin skipta miklu mál í öflugri byggðastefnu. Gerðar eru sérstakar tillögur um aðgerðir í fiskeldi (# 9) og ferðamálum í dreifbýli (#19) sem varða starfsemi Hólaskóla beint og er áhugi hjá stofnuninni fyrir að fylgja þessum tillögum eftir. Þá er tillaga um eflingu náms með fjarskipta- og upplýsingatækni (#12) ákaflega áriðandi fyrir þróun alls skólastarfs á Íslandi. Tillaga um stefnumörkun þjóðmenningarstofnana um starfsemi á landsvísu (#17) hefur grundvallarþýðingu fyrir eflingu menningar og menntunar á landsbyggðinni. Reynsla skólans af samstarfi við þjóðmenningarstofnanir styður þessa niðurstöðu.

Hólaskóli, sem verður 120 ára á þessu ári, er án efa sú skólastofnun sinnar tegundar sem starfar í hvað mestu dreifbýli og fullljóst er að almenningur, fyrirtæki og sveitarfélög, telja uppbyggingu á Hólum mikilvæga fyrir atvinnu og byggðaðróun, ekki síst á Norðvesturlandi. Staðsetning og saga búnaðarskólanna sýnir ótvírætt hlutverk þeirra í atvinnu- og byggðaðróun hérlendis. Staðsetning Hólaskóla á sögustað, í miklu landbúnaðarhéraði sem frægt er fyrir hrossarækt og þar sem hefð er fyrir vatnanýtingu skiptir miklu um áherslur í starfinu og traust tengsl við þá atvinnuvegi sem hann þjónar. Hið sama má segja um systurstofnanir Hóla á Suðurlandi og Vesturlandi, Reyki og Hvanneyri. Frá upphafi hefur menntun og þróunarstarf búnaðarskólanna þannig gegnt lykilhlutverki í sveitum landsins. Þetta undirstrikar hið mikilvæga og víðtæka hlutverk landbúnaðarins við virka byggðaðróun og atvinnulíf í dreifbýli.

Hinar þrjár menntastofnanir landbúnaðarins, Landbúnaðarháskólinn á Hvanneyri, Garðyrkjuskóli ríkisins og Hólaskóli hafa með sér skýra verkaskiptingu samhliða nánú samstarfi. Tillagan gerir grein fyrir mikilvægi menntastofnana landbúnaðarins, og gerð er sérstök tillaga um aðgerðir varðandi eflingu núverandi landbúnaðarskóla sem fræðslu-, rannsóknar- og þróunarsetra (tillaga #8). Þessu fögnum við. Til að þessi tillaga um aðgerðir (#8) nái sem mestum styrk er það tillaga Hólaskóla að í texta hennar verði skýrar kveðið á um uppbyggingu menntasetrana þriggja. Með því móti er styrkur þeirra og hin svæðisbundnu áhrif sem þau hafa best nýtt fyrir landsbyggðina alla. Efling menntastofnana landbúnaðarins í tillögu til þingsályktunar um stefnu í byggðamálum er mjög viðeigandi, ekki síst vegna þess að með því er verið að styrkja starfsemi sem er fyrir hendi og á sér djúpar rætur í viðkomandi samfélögum. Í núverandi tillögu um aðgerðir

(#8) er áherslan fyrst og fremst á uppbyggingu á einu þessara menntasetra þ.e. Landbúnaðarháskólans á Hvanneyri. Slík uppbygging er mjög mikilvæg, en uppbygging menntasetrana að Reykjum í Ölfusi og að Hólum í Hjaltadal þarf að eiga sér stað samhliða ef tryggja á hámarksárangur við eflingu þeirrar menntunar og rannsókna sem stofnanirnar standa fyrir jafnframt því að halda mikilvægi þeirra fyrir byggðaðróun í landinu. Því er þess óskað að tekið verði tillit til þessarar athugasemdar og tillögunni breytt í samræmi við það, þannig að fram komi skýr vilji til uppbyggingar allra menntasetrana. Hólaskóli er reiðubúinn að koma með nákvæmari tillögu þar að lútandi ef þess er óskað.

Á það skal bent að eitt markmið Hólaskóla er að efla hestamennsku og hrossarækt hérlendis sem arðbæran atvinnuveg. Hér er á ferðinni mjög mikilvægt byggðamál og tengist ýmsum sviðum, ekki síst öflugri ferðapjónustu. Íslandshestamennskan nær nú til um 20 þjóðlanda og áriðandi er að Ísland haldi forystuhlutverki sínu á þessu sviði. Þetta mikilvægi íslenska hestsins mætti koma skýrar fram í tillögunni, t.d. á bls. 6 í undirkafla um „Nýjar búgreinar“.

Tillagan er í heild sinni vönduð og yfirgripsmikil. Æskilegt væri að framgangur stefnunnar verði sem allra best tryggður með góðri sátt um framkvæmd hennar. Vert er að huga að nokkrum atriðum sem tillagan mætti kveða skýrar á um, til dæmis með hvaða hætti uppbygging á Eyjafjarðarsvæðinu hefur jákvæð áhrif fyrir Norðurland í heild. Að þessu má leiða líkur með ýmsu móti, en um þetta ættu að vera skýrari upplýsingar í tillögunni. Til að þessi jákvæðu áhrif eigi sér stað verður t.d. að huga mjög að bættum samgöngum, t.d. milli Eyjafjarðar og Skagafjarðar. Í þessu sambandi hafa ný göng undir Tröllaskaga verið nefnd. Þetta mætti koma betur fram í tillögunni.

Ljóst er að margt þarf að koma til svo að stefnan verði árangursrík og þar þurfa stjórnvöld, sveitarfélög, stofnanir og fyrirtæki að leggjast á eitt. Hólaskóli vill taka virkan þátt í þessu og hefur t.d. tekið þá stefnu að vísa til tillögunnar í fjárlagabæiðnum sínum fyrir árið 2003, og nýtt hana til að skerpa á þeirri framtíðarsýn sem skólinn hefur mótað.

Að lokum þökkum við aftur fyrir tækifærið að gefa þessa umsögn. Við vonum að þessar afmörkuðu ábendingar verði gagnlegar í umfjöllun iðnaðarnefndar Alþingis, en erum enn fremur reiðubúin að koma frekar að þessari vinnu ef þess er óskað.

Með vinsemd og virðingu,

f.h. Hólaskóla

Skúli Skúlason
skólameistari